

Uudised

(1. juuni 2005)

Volta hakkab tuulega raha tegema

"Vaat selliseid igamehe tuulegeneraatoreid hakkamegi tegema," ütleb Volta tehnikadirektor Madis Reivik.
Foto: Priit Simson

Maailma tuuleturg kasvab keskmiselt 30 protsenti aastas. Sellele rongile on hüppamas ka meie oma tuulegeneraatorite tootja Volta.

Tuuleturul käib äge andmine. Iga kuu toob uusi teateid. Küll ehitavad norrakad Pakri poolsaarele, Paldiskisse ja Türisalule, siis kavandab Jüri Mõis tuuleparki Kundasse. Vennad Sõnajalad on Saaremaal ja kui nad parajasti kellegagi tülis pole, siis ka elektrituulikuid. Aktiivsust näitavad soomlasedki – alles mõni päev tagasi teatati, et soomlaste WinWind toob Vana-Nigula tuuleparki 375 miljoni krooni eest kaheksa uut generaatorit. Sellele turule siseneb ka Volta, küll hoopis teisest otsast – tuulegeneraatorite tootjana.

Elektrikud ja tehnoloogid

Tuuleturu tegijad jagunevadki kahte suurde gruppi. Ühel pool on elektritootjad. Nemad ehitavad tuuleparke või tuulefarme. Ja kaklevad selle maailma Eesti Energiatega. Nemad räägivad keskkonnakaitsesest ja süsinikdioksiidist. Tihtipeale ei tea nad isegi, on nad keskkonnakaitsjad või ärimehed.

Aga on ka teised tegijad, paljude arvates just see nutikam ja kavalam osa. Nemad ehitavad elektrituuleveskeid – toodavad generaatoreid, labasid, maste, panevad seda kõike kokku ja müüvad elektritootjatele. Nemad loevad käibeid, ja kui hästi läheb, siis ka kasumeid ning praegu tundub, et hõõruvad vaikselt heameeles käsi kokku.

Tootjate hulgas teeb ilma, või peaks ütleva tuult, taanlaste Vestas. Firma käes on maailmaturust ligi 40% ja kolme viimase aastaga on käive kasvanud 20 miljardilt 40 miljardile kroonile. Tublid on ka hispaanlased. Madridis asuv Gamesa on kolme aastaga käivet kasvatanud 15 miljardilt kroonilt 27 miljardile. Kasumid küll nii ilusad enam pole. Kui hispaanlaste kahe-kolmemiljardiliste aastakasumitega võib rahule jääda, siis eriti nutune on turuliider Vestase seis. Eelmisel aastal jäädid esimest korda kahjumisse ja ega ka varem polnud millegagi hõisata. See teeb investorid kurjaks ja süüdistavad näpud suunduvad Vestase juhtide poole. Miks küll raha ei suudeta teha, kui turg kasvab kiiremini kui eales varem, kui nõudmine ületab pakkumist ja kui kõik väiksemad vennad näitavad üha paremaid tulemusi. Ole ainult mees ja tooda. Economist ütleb selle peale otse, et Vestase juhid on vist liiga mugavaks muutunud, et kui edu tuleb justkui iseenesest, siis nagu ei peaks pingutama.

Vestase mured Vestase muredeks. Oluline on see, et tuules liigub raha, suur raha. Ja õige varsti juba väga suur raha. Ettevaatlikudki prognoosid ütlevad, et lähema kümnekonna aasta jooksul kasvab tuuleturg minimaalselt 25–30% aastas ja sellele rongile on hüppamas ka meie Volta. Nõukogu esimees Arvo Oorn kirjeldab: "Seis on nagu mobiilitootjatel ajal, kui telefonid olid veel kohvikujulised. Tehnoloogia on olemas, turud on olemas, areng saab ainult kiirenedada."

Mängu astub Volta

Volta on elektriasjanduses vana tegija. Elektrimootoreid toodeti juba siis, kui tsaar Nikolai meie üle valitses ning Jakob Hurt Lõuna-Eestis ringi müttas. Viimastel aastatel on tehtud ka mitmesuguseid detaile elektrituulikute tootjatele Soomes ning Rootsis. Aga ühel hetkel hakkasid inimesed Voltast endast tuulegeneraatoreid küsima. Ja siis küsisid nad üha rohkem, helistasid üha sagedamini, koputasid uksele üha tihedamalt. Kusagilt sealt sai alguse idee – teeme oma toote. Mõeldud, tehtud. Tallinna tehnikaülikoolist otsiti projekteerijad, kaasati Ettevõtlike Arendamise Sihtasutus ja nüüd hakkavad võrsuma viljad. Esimesed prototüübid on valmis, neid on näidatud messidel ja kui kõik läheb plaani järgi, siis järgmisel aastal algab masstootmine. Oorn ütleb, et see kõik oleks võinud minna ka kiiremini. Oli vaidlusi, oli ehk natuke liiga palju bürokraatiat ja firmal endal pole

samuti nii palju raha, et seda konstrueerimise, patenteerimise, sertifitseerimise teekonda kiiremaks ja lühemaks teha. Volta paari viimase aasta kogemus on näidanud täpselt ka kõiki Eesti teadmistepõhise majanduse tugevusi ja nõrkusi.

Volta ei kavatse hakata konkureerima Vestase-taoliste tootjatega, ei kavatse hakata tegema neid saja meetri kõrguseid hiigelmonstrumeid, mida oleme harjunud värvilistelt reklaampiltidelt nägema. Arvo Oorn ütleb, et seda tüüpi asjade tegemiseks, kus ainult labad üksi on 50 meetrit pikad, oleks vaja paar vana laevatehast tootmistsehhiks ümber ehitada. See pole aga Volta jaoks mõeldav. Volta generaatoritest peaksid tulema väikesed igamehe tuulikud. Oorn täpsustab veel: "Meie ei hakka tegema labasid, meie ei hakka tegema maste. Teeme seda, mis jääb labade-mastide vahepeale – tuulegeneraatoreid. Kokkupanemine jääb ikka teiste meeste teha." Ka tehnoloogia mõt-tes on valitud traditsioonilistest tuulegeneraatori tegijatest, Vestasest ja teistest, erinev tee. Et tehnoloogilisest erinevusest aru saada, tuleb aru saada, mis on sünkroongeneraator, mis on asünkroongeneraator. Samuti sellest, mis on reduktoriga ja mis reduktoriga generaator. Lihtsas maakeeles peaks see aga tähendama seda, et Volta generaatoritega saab elektrit teha juba väiksema tuulega, nii alates kolmest meetrist sekundist. Sama tee on valinud maailmaturu kolmas, Saksa firma Enercon, kes kiitleb, et kui nad jõuaksid teha nii palju tuuleveskeid kui küsitakse, siis võiks Vestas oma tehased kinni panna.

Tulevik?

Kui kõik on roosiline ja tundub, et üha roosilisemaks läheb, siis kaine mõistus sunnib ettevaatusele. Kindlasti on Tallinna tehnikaülikoolis nutikad konstruktorid, kindlasti osatakse Voltas hästi toota, aga kõik need asjad on vaja ka maha müüa. Toota on tore, aga kõige lõpus on ikka see inimene, keda tuleb sundida oma rahakotti avama ja eurod letti lööma. Volta müügi pärast peaaegu ei muretse. Mitte ainult selle pärast, et maailmaturg kasvab mühinal ja Euroopas on tõeline väiketuilikute põud. Oorn seletab, et sakslasele on raskem müüa elektrimootorit kui tuulegeneraatorit. Elektrimootoreid on ta 50 aastat ostnud naaberlinna tehases ja kui ta nüüd jätkaks sealt ostmata, tuleksid vihased naabrid talle aia taha karjuma. Tuule alal seda muret pole, siin on kõik uus, sidemeid pole, kõigil on tee valla.

Oorn ütleb, et talle on viimase kuu aja jooksul tulnud iga päev paar-kolm kõnet, kus küsitakse: "Noh, kus tuulegeneraatorid on, tahame neid osta." Lühikese ajaga on Oorni arvutisse kogunenud nimekiri 200 ostuhuvilisest. Plaanid on aga palju suuremad. Kui tootmiseks läheb, siis ikka tuhandetes. Volta tuulegeneraatorite hinnad võiksid sõltuvalt võimsusest hakata maksma 15 000 – 80 000 krooni. Kliente peaks leiduma. Eestiski on küllalt talumehi, kes hommikul õue astudes puudelatvu liigutavat tuult vaadates mõtleavad, et võiks selle rahaks teha või kui seda ei saa, siis vähemalt sauna saaks soojaks kütta küll.

Ja lõpuks. Innovatsioon toodab innovatsiooni. Mitte palju aega pärast seda, kui Volta plaanid tuulegeneraatorite osas laiemalt teada said, astus nende kontoris Jõgevamaa talumees Aavo Kink. Jutt oli konkreetne, et näete, olen leiutanud sellise tuuliku rootori ehk siis tuuliku labad. Patendiametiski ära registreeritud. Teie annate oma tuulegeneraatori, mina annan labad – saame äkki koostööd teha.

Suured rahad

Lahing alternatiivenergia pärast

- Mõned aastad tagasi räägiti palju alternatiivenergiatest. Kütuseelemendid, päikesepatareid, vesinikugeneraatorid. Paljude jaoks ulmeline abrakadabra. Börsidele sõõstsid üha uued raketid, iga päev tõi uusi uudiseid. Praegu on selles osas seis nutune. Endised börsihitid vaaguvad hinge. Kui küsitakse kasumeid, siis paremal juhul vaadatakse häbelikult maha, halvemal juhul pannakse pood lihtsalt kinni.
- Tagantjärele targad arvavad, et ehk oli viga liigne kiirustamine ning börsidele tormamine. Uued tehnoloogiad, mis vajavad pigem pikaajaliste investorite hella emakätt ja aeglast küpsetamist, ei suutnud lihtsalt börsispekulantide karmi pilgu all rahulikult töötada. Kogu aeg oli vaja tõmmelda, kogu aeg oli vaja midagi öelda. Kohe-kohe pidi tulema see maagiline läbimurre.
- Tegelikult on olemas alternatiiv-energia liik, mis täiesti toimib. See on tuuleenergia ning kõige tegijamad on just need, kes sellele turule tehnoloogiat toodavad. Erinevalt paljudest teistest aladest, on siin jäme ots eurooplaste käes. Taanlaste Vestas, hispaanlaste Gamesa ja sakslaste Enercon valitsevad umbes 70% maailma tuulegeneraatorite turust. Nancy Floyd, Ameerika energiafirma Nth Power juht ütleb: "Tuule osas oleme lahingu eurooplastele juba kaotanud, nüüd on küsimus, kuidas läheb teiste tehnoloogiate alal."
- Rahasummad, mis tuules liiguvad, on tõesti suured. Näiteks seesama Hispaania Gamesa on kaheksa aastaga kasvatanud oma käibe 2 miljardilt kroonilt peaaegu 30 miljardile kroonile. Tulevik tundub veelgi helgem. Tuuleala eelis on just see, et siin on kõik olemas, nii tehnoloogia, tarbija kui ka nõudlus. Siin ei otsita seda maagilist läbimurret, küsimus on pigem selles, kas kasvame kiiresti või väga kiiresti.
- Eestis on viimastel aegadel olnud palju juttu tuuleparkide rajamisest ja päris mitmetes mereäärsetes kohtades pargikesed juba kerkivad. Praegu on taastuvenergiate osa Eesti elektritootmises siiski kõigest paar protsendikümnendikku ja sellega olema Euroopas päris viimaste hulgas. Arusaadav, meil on mulla all niipalju põlevat kivi ja sellega tuleb midagi teha. Kaevurid vajavad tööd, elektrikud palka, muutused ei saagi kiired olla. Aga aeg jookseb ja lõpuks on vaja end ka hakata liigutama. Selles osas ongi tore teada, et lõpuks on Eestis ka üks firma, Volta, kes tahab tuulealale tehnoloogiat toota ning just seal peaks olema see kõige magusam raha.

Mikk Salu